

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
5

No

1

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 980 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-yanvarda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjaye'vich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriye'va Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayeich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Yashil” makon “yashil” iqtisodiyot farovonligimiz garovi.....	20
Muhiddin Kalonov	
Xufyona iqtisodiyot va uni qisqartirishning ilmiy tadqiqotlardagi talqinining ilmiy tahlili.....	23
Raxmanov Laziz Erkabaevich	
O‘zbekistonda yashil loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti tahlili.....	28
Bakirov Sanjar Davlatovich	
Respublika iqtisodiyotida oilaviy korxonalarning eksport faoliyati tahlili.....	35
Jurayev Navruz Jurayevich	
Tijorat banklari tomonidan kredit liniyalarini samarali boshqarish mexanizmlari.....	40
Toshboyev Sherzod Turdaliyevich	
Innovatsion faoliyatda yashil kimyoning strategik o‘rni: global va mahalliy yondashuvlar.....	45
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
Barqaror iqtisodiy o‘rni ta’minlashda tabiiy kapitalning ahamiyati.....	49
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Sug‘urta kompaniyalari biznes modeli.....	54
Qarshiyev Otabek Abdullayevich	
Страхование различных рисков проектного финансирования.....	59
Гулираъно Носирова Абдулазиз кизи	
“Yashil” texnologiyalar – yashil iqtisodiyotning bo‘g‘ini sifatida.....	63
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Qurbonov Tolmasjon Namoz o‘g‘li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o‘g‘li	
Iste‘mol soliqlarining tovar va xizmatlar bahosiga ta‘sirini baholash.....	70
Ergashev I. O.	
Экологические аспекты “зелёной экономики” в стратегии устойчивого развития Узбекистана.....	73
Кучаров Абдор Сабиринович, Джумабаева Дилобар Асатиллаевна, Шомалиева Мукаддасхон Мирсаидовна	
O‘zbekistonda pensiya tizimini takomillashtirish.....	78
Tursunov Jaxongir Pulatovich	
Yoshlarda tadbirkorlik qobiliyatini shakllantirish va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish modellari.....	84
Raxmatullayeva Feruza Azimovna	
Korxona import operatsiyalarida moliyaviy munosabatlar nazariy tahlili.....	90
Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
Hududlararo iqtisodiy mutanosibliklarni aniqlash uslubiyoti.....	95
Murtazayev Isabek Bazarbayevich	
“MUQADDAM” MCHJ kalava ip ishlab chiqarish korxonasida marketing strategiyasini takomillashtirish yo‘llari.....	103
Musayeva Shoira Azimovna, Kurbonboyeva Sevinch Asliddinovna	
O‘zbekistonda davlat mulkini xususiyashtirish jarayonlari va ularning iqtisodiy rivojlanishga ta‘siri.....	109
Shadmanov Erkin Sherkulovich, Turkmanov Azam Saydullaevich	
Особенности современных методов оценки эффективности деятельности промышленных предприятий.....	114
Матчанов Азамат Абадович	
Kichik biznes subyektlari tomonidan mahalliyashtirish asosida mahsulotlar ishlab chiqarishni tashkil etishda davlat dasturlarining ahamiyati.....	121
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
Davlat statistikasini xalqaro statistika standartlar asosida innovatsion rivojlantirish yo‘llari.....	128
T.P. Jiemuratov	
Tadbirkorlikni boshqarishda sun‘iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish.....	134
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich, G‘ulomova Iroda Jahongir qizi	

Davlat-xususiy sheriklik: mohiyati, funksiyalari va jahon amaliyoti	139
Ataniyazova Maksuda Baltabayevna	
Qurilish korxonalarida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari	144
Amirov Zubaydulla Toir o'g'li	
O'zbekistonda bandlikni tartibga solishda tadbirkorlikning ahamiyati	148
Ismailov Azizbek	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash davrida bandlik siyosati	151
Mardanaqulov To'liqin	
Tadbirkorlikning ijtimoiy funksiyasini namoyon bo'lishi	154
Xalilov Muxiddin Shakirovich	
Ijtimoiy dasturlarni amalga oshirishda davlat ijtimoiy buyurtmasining ahamiyati	158
Xusanov Otabek Nishonovich	
Shaxsiy sug'urtaning iqtisodiy mohiyati va tashkil etish prinsiplari	163
Bazarov Zakir Xonqulovich	
Moliyaviy munosabatlarda benefitsiar mulkdorlarning iqtisodiy faoliyati va ularga xizmat ko'rsatish tizimi tahlili	168
Ochilov Farhod Malikovich	
Оптимизация стратегий коммерциализации инновационных проектов в организациях	174
Бобокулов Шохрух	
Sog'lom ovqatlanish umumiy ovqatlanish sohasini barqaror rivojlantirishning asosi sifatida	178
Raximova Dilrom Sulaymonovna	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda davlatning roli	184
Ulug'murodova Feruza Mardon qizi, R.A. Saydaqulov	
Mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishda "Yashil" iqtisodiyotga o'tishning imkoniyatlari va muammolari	190
Jumaniyazov Nodirbek Odilbek o'g'li	
Aksiz solig'ining davlat budjetini shakllantirishdagi ahamiyati va zarurati: xalqaro va mahalliy tajriba	195
Kabirov Abdulla Maxmutovich	
Tijorat banklari aktivlari samaradorligini oshirish	201
Xojibekova Zilola Shavkat qizi	
Davlat budjeti daromadlarini shakllantirish bo'yicha xorij tajribalari	206
Kudaybergenova Guzal	
Развитие международного рынка капитала	216
Срождидинова Зарина Хайриддиновна, Абдираманова Мадина Куанишбаевна	
Финансовый анализ нефтесервисной компании АО «МАХСУСЭНЕРГОГАЗ»	228
Файзиев Умуркул Шухратович	
Tijorat banklarida raqamli texnologiyalarni joriy etish bilan bog'liq muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	236
Xudayarov Oybek Odilovich	
Xizmat ko'rsatish korxonalarining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	242
Seytnazarov Berdibek Ametbekovich	
Surxondaryo viloyatida yashil iqtisodiyotni amaliyotga tatbiq etishning hozirgi holati	246
Oybek Ruziyev Abdumuminovich, Qosimov Akmal, Mamatov Sardor Ilyosovich	
Kambag'allikni qisqartirish va aholi bandligini ta'minlashda tadbirkorlik faoliyatining o'rni	251
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
Leveraging ict and mobile connectivity for economic growth: an empirical study on the role of internet usage and corruption control	256
G'ofirova Gulmira G'anisherovna, Rajabova Malika Nuriddin qizi, Qalandarov Sarvar Zafar o'g'li	
Sanoatda oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligini ta'minlash va sertifikatlashtirish mexanizmini takomillashtirish	266
Mahamatova Maftuna	
Soliq tizimida elektron hujjat aylanishining soliq ma'murchiligiga ta'siri	273
Abdullaev Shahbozbek Nodirsho o'g'li	
Respublikamizdagi sanoat korxonalarining rivojlanishini ko'p omilli tahlillari	283
Jalolov Ilhomjon Isomiddinovich	

Organizational economic mechanisms of the tourist services market in the republic of Karakalpakstan	290
Ochilova Ozoda Toshquvatovna	
Qishloq hududlarini iqtisodiy rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari	295
Toyirov Alijon Yodgor o'g'li, Sadullayev Oybek Turdiali o'g'li, Orziqulov Oybek A'zamjon o'g'li	
Ta'lim turizmi va madaniy meros: O'zbekiston Respublikasida tutgan o'rni	300
Qutlimurotov Fayzullo Sadulayevich	
Глэмпинг: особенности и перспективы развития в Республике Узбекистан	304
Гуломова Мухлиса Нурулла кизи, Муллағалиева Зарина Рамиловна, Исамиддинова Диёра Нодиржон кизи	
Improving the practice of crediting business entities by commercial banks	309
Jabbarov Alisher Kayimovich	
O'zbekistonda eksport-import operatsiyalarini sug'urtalashning rivojlantirish istiqbollari	314
Adilova Gulnur Djurabayevna	
Kambag'allikni qisqartirishda xizmatlar sohasining o'rni	319
Mirzaev Qulmamat Djonuzokovich, Saparov Murod Irgashovich	
Ishchi kuchi migratsiyasini tartibga solishga yondashuvlar	323
Xamidov Elyorjon Tursunali o'g'li	
Kichik biznes sohasiga investitsiyalarni jalb etish mexanizmlarini takomillashtirish	329
Bolliyev Shamsiddin Tursunmamatovich	
Mahalliy ishlab chiqarish korxonalari raqobatbardoshligini baholashning zamonaviy yondashuvlari, mezonlari va usullari	335
Buriyev Ubaydulla Bozor o'g'li	
Tijorat banklarida kredit amaliyotini takomillashtirish istiqbollari	338
Xolmatov Mirodil Nurmamat o'g'li	
The role of agrobusiness in the development of society and its opportunities	343
D. Dzhurayeva, Rakhmonov Rustam	
Ichki audit samaradorligini baholashga ta'sir qiluvchi omillar va ko'rsatkichlar tahlili	349
B.Y.Maxsudov, I.G'.Isroilov	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion samaradorlik ko'rsatkichlari	353
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Эффективная политика регулирования занятости как фактор сокращения бедности населения	357
Шаюсупова Наргиза Турғуновна	
Global iqtisodiy barqarorlikni qo'llab-quvvatlashda mintaqaviy savdo kelishuvlarining o'rni	365
Toyirov Alijon Yodgor o'g'li, Egamberdiyev Nurmuhammad Otabek o'g'li	
Moliyaviy salohiyatni baholash metodologiyasini shakllanishida makroiqtisodiy indikatorlarning ahamiyatliligi	370
Buranova Lola Vakhobovna	
Navoiy viloyatida sanoat tarmog'i rivojlanishi tahlili	379
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Aksiyadorlik jamiyatlarining innovasion faoliyatini moliyalashtirishning davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari	383
Shomansurova Zilola Abduvaxitovna	
Internet – iqtisodiyotni rivojlantirishning muhim kaliti	391
Bo'tayeva Sabina Xoliyorovna	
Chet mamlakatlarida soliq qarzlarini undirish mexanizmini milliy soliq tizimiga moslashtirish masalalari	396
Yuldashev Dilshod Rustamovich	
O'zbekistonda hududiy turizmni barqaror rivojlantirishda ijtimoiy-iqtisodiy hamda hukumat strategiyalarining roli va ta'siri	402
Yorqulov Muhammadmurod Axmad o'g'li	
Mintaqaning barqaror iqtisodiy o'sishida pochta aloqasi xizmatlarining tutgan o'rni (Xorazm viloyati misolida)	408
Palvanbayev Umidbek O'ktam o'g'li	
O'zbekistonda islom bank xizmatlarini joriy etish istiqbollari	412
Dodieva Umida Fozil qizi	

Mehnat bozorini takomillashtirishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning amaliy jihatlari	416
Maxammadiyev M.M.	
Davlat ulushiga ega bo'lgan yirik soliq to'lovchilar ma'murchiligini takomillashtirish yo'llari	421
Erkaboev Nuriddin Axmadjonovich	
To'qimachilik sanoatida mahsulot tannarxini kamaytirishning iqtisodiy ahamiyati va zaruriyati	429
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna	
Turizm va xizmatlar sohasini raqamli iqtisodiyot sharoitida rivojlantirish imkoniyatlari	432
Asadov Baxshullo Xasanboy o'g'li	
2025-yilda soliq ma'murchiligi bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar	437
Normurzaev Umid Xolmurzaevich	
Aholi daromadlari manbalarining shakllanish xususiyatlari	445
Shohruh Toshtemirov	
O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish orqali iqtisodiy o'sishga erishish istiqbollari	450
Usmonov Navruzbek Erkin o'g'li, Norqobilov Hamza Eshdovlat o'g'li	
Об оценке налоговой нагрузки, могущей отразить финансовое обеспечение потребности бюджета	459
Зайналов Джахонгир Расулович	
Termiz temir yo'l uzelinig yuk aylanmasi hajmi tahlili	466
Dilfuza Shakarova Ruzimuratovna	
Jahon global raqobat muhitida mavjud xom-ashyo va resurslarini strategik muammolari	472
Mamatkulov Akram Xalmurodovich	
Зарубежный опыт повышения конкурентоспособности текстильной промышленности на основе икт	476
Матчанова Феруза Абадовна	
Построение интегрированной системы управления затратами предприятий	482
Алиева С.С.	
Развитие корпоративного управления в Узбекистане на основе современных мировых стандартов	487
Ибрагимова Саодат Абдумуниновна, Абдулазизов Ферузбек Дилшодбек Ўғли	
Foyda solig'ini davlat budjetidagi ahamiyati	494
Ibragimov Xamidbek Jumaniyazovich	
Aholi turmush farovonligi va barqaror rivojlanish o'rtasidagi munosabatlar	501
Sharofiddin Ismatov Asatulloevich	
Raqamli iqtisodiyotning sohalari, xususiyatlari va asosiy elementlari	506
Raxmatullayev Lazizbek Ruslanovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
Цифровизация в банковской сфере Республики Узбекистан	510
Салимова Зиёда Рустамжон кизи	
Digital inclusion and rural development: the socio-economic and cultural impact of internet connectivity	515
Elyor Urozaliev	
Моделирование процесса оптимального распределения пищевых ресурсов при повышении эффективности производства мясных продуктов в условиях цифровой экономики	525
Рахимбердиев Кувончбек Бахтиёрович, Тошпулов Бекзод Султонмуродович	
Erkin iqtisodiy zonalarning innovatsion shakllarini rivojlantirishning hozirgi tendensiyalari (Koreya misolida)	530
Achilova Shirin Shavkat qizi	
Iqtisodiy sikllarni aniqlash metodologiyasiga yondashuvlar	536
Jabborov Kamoliddin Yo'ldoshevich	
Davlat sektorida ichki auditni takomillashtirish masalalari	543
Gulmatov Jamoliddin Raxmatullaevich	
Islomiy banklarning iqtisodiy barqarorlikka qo'shgan hissasi va ular orqali amalga oshiriladigan iqtisodiy islohotlar	548
Pulatova Adolat Djaxangirshyevna	

Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklari chakana xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari	553
Boymaxmadov Alisher Xoliyor o'g'li	
Комплайнс в системе «зеленой экономики»: международный опыт	560
Юнусова Римма Рахманбердиевна	
«Зеленая экономика» Республики Узбекистан в условиях трансформации угроз экономической безопасности	567
Пантин Роман Владимирович	
Правовые основы и особенности организации формирования доходов местных бюджетов и их источников в узбекской практике	575
Бабаджанова Лола Шопулатовна	
O'zbekiston turizm mintaqalarining etnografik resurslar salohiyatini baholash ko'rsatkichlari tahlili	583
Dilyor Zafarovich Hakimov	
Xizmatlar sohasining rivojlanishi sharoitida samarqand viloyatida ijara bozorining o'sish dinamikasi va kelajak prognozlarini	592
Oybek Juliboy o'g'li	
The role of operational CRM systems in sales departments	596
Aziza Egamnazarova, Maftuna Shoyzoqova, Gaffarova Sarvinov Muzaffar qizi, Turaeva Gulizaxro	
O'zbekistonda davlat moliyaviy nazoratining yangi arxitekturasini shakllantirish yo'nalishlari	601
Jabborov Azamat Alijonovich	
Долгосрочная стратегия повышения эффективности социальных сетей в сфере туризма	607
Касимова Зилола Гуламиддиновна	
Глобальные экологические инициативы и их влияние на международную экономику	615
Хусаинов Равшан Рахимович	
Ko'chmas mulk qiymatini baholashda axborotlar tizimini shakllantirish	621
Ishonqulov Nizamjon Fayzullaevich	
Innovatsion salohiyatni oshirish orqali tijorat banklari aktivlari sifatini yaxshilash yo'llari	628
Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich	
Soliq qarzdorlikni kamaytirishdagi mavjud muammolar	634
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
O'zbekistonda ta'lim turizmini rivojlantirish istiqbollari	644
Azimova Vazira Oqiljonovna	
"Yashil" iqtisodiyotni rivojlanish uchun kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni kuchaytirish	648
B.Sh. Akbarova	
Elektr ta'minoti uzilishlarining xarajatlari va yo'qotishlarini hisobga olish usullarini takomillashtirish	652
Akbar Ashurovich Shodiyev	
Oliy ta'lim muassasalarini subsidiyalash zaruriyatining ilmiy asoslari	656
Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich	
External factors influencing the competitiveness of the textile industry	662
Ikramova Nodira Burkhon kizi	
Raqamli texnologiyalar va ularning inflyatsiya jarayonlariga ta'sirining nazariy asoslari	669
Sobirov Baxtiyor	
Tijorat banklari tomonidan valyuta operatsiyalari hisobini takomillashtirish mexanizmlari	674
Akbarov Husniddinjon Mo'ysin o'g'li	
Tadbirkorlik subyektlarining eksport salohiyati oshirish masalalari	679
To'xtasinov Boburbek Yusufjon o'g'li	
Mintaqada oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi	683
Q.O.Tursunboyev	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda foydaning strategik boshqaruv hisobini tashkil qilish yo'nalishlari	688
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
Kapital bozorida moliyaviy resurslar jalb qilishning ilmiy-nazariy asoslari	693
Xasanov Xayrullo Nasrullayevich	
O'zbekiston Respublikasida shubhali soliq to'lovchilarni aniqlash va kamaytirishning metodik asoslari	699
Axmedov Feruz Baxodirovich	

Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq mexanizmlarining tahlili.....	708
Anvarov Alisher Xaybulloevich	
Turizmda bandlikni ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari	717
Ermetova Iqbol Tajiboyevna	
O'zbekistondagi kichik biznes subyektlarini banklar orqali moliyaviy rag'batlantirishning samaradorligini tahlil qilish va baholash	722
Hamroqulov Xushbaxt Sadriddinovich	
Kichik tadbirkorlik subyektlarining hudud eksport salohiyatini oshirishga ta'sirini ekonometrik tadqiqi	725
Boymatova Dildora Olim qizi	
Модели финансового механизма воздействия на производство собственной продукции предприятий общественного питания.....	729
Зайналова Камола Нодировна	
Совершенствование системы оказания транспортных услуг субъектам предпринимательства.....	735
Хужаев Фазлиддин Элмуратович	
Yashil iqtisodiyot barqarorligida raqamli texnologiyalarning o'rni	742
Saidov Muhammad ali Hakimovich, Esanbekov Diyorbek Mirzabek o'g'li	
Ijtimoiy sohalar rivojlanishida davlat budjeti xarajatlarining ahamiyati	749
Kurbonov Xayrilla Abdurasulovich, Ramozonov Nodir Mardonovich	
Barqaror rivojlanish konsepsiyasini amalga oshirishda islomiy va ijtimoiy moliyaviy institutlarning roli	756
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
Kichik tadbirkorlik subyektlari va ularni soliqqa tortish mexanizmiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar	764
Abdullazoda Shukrullo Elmurod o'g'li	
Ilmiy maqolaga zamonaviy talablar (yoki uni IMRAD tuzilmasi bo'yicha yozish).....	770
R.D.Dusmuratov	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruv tizimini samaradorligini oshirish yo'llari.....	778
Mallayev Salohiddin Saidkamolovich	
Raqamli iqtisodiyotda inson kapitalini yangi belgilari va xususiyatlarining shakllanishi va rivojlanishi	783
Butaboyev Muhammadjon, Jumaboyev Dilmurod	
Mehnat unumdorligining omilli tahlili hamda uning korxona moliyaviy ko'rsatkichlariga ta'sirini baholash.....	787
Abdujabborova Ma'mura Toshmuxamadovna	
Sanoat korxonalarini restrukturizatsiyalash zaruriyati.....	792
B. Sulaymonov	
Elektr energiya yo'qotishlarini hisobga olish uslubiyotini takomillashtirish.....	798
Akbar Ashurovich Shodiyev	
"Yashil" obligatsiyalar va investitsiyalar-"yashil" iqtisodiyotni moliyalashtirishning asosiy manbalari	803
Raximov To'xtabek Jumaboyevich, Sharipbayev Bobur Marks o'g'li	
Davlat sektori subyektlarida moliyalashtirish manbalari bo'yicha daromadlar hisobini tashkil etish	810
Igamberdiyev Sahobiddin Xatam o'g'li	
Raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida yer resurslarini boshqarish	815
Aslonov Azizbek Faxritdin o'g'li	
Региональный туризм в самарканде, анализ проведенных экскурсий и его перспективы развития	824
Абидова Дилфуза Игamberдиевна, Абдуллаходжаев. А., Шодиева Ш., Абдуллаходжаева А.Ш.	
Ways of developing branding process in higher educational institutions	832
Shakirova Dिल्фуза Tulkunovna	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotida elektron tijoratning tutgan o'rni	838
Sodiqov Abdulhafiz	
Yevropa ittifoqida kambag'allikni baholash metodologiyasi va uning o'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari.....	847
Durdona Davletova	

Xo'jalik yurituvchi subyektlarda asosiy vositalar tahlilining o'ziga xos xususiyatlari.....	856
Nurmanov Yarkin Anorboyevich	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga xizmat ko'rsatishni yaxshilash yo'llari.....	860
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li	
O'zbekistonda ko'chmas mulklar qiymatini garov maqsadida baholashning muommolari	866
Muxtorov Muhammadjon Muhsinjon o'g'li, Aktamov Bobirjon Mardon o'g'li	
Sanoat korxonalarida "yashil iqtisodiyot"ni raqamlashtirish texnologiyalarini joriy etish ahamiyati.....	870
Yusupov Bekzod Ulugbekovich	
Aholi daromadlari taqsimotida tengsizlikning vujudga kelishi va uning nazariy jihatlarini	875
Vosiqov Ulug'bek Alisherovich	
FURE algoritmi orqali post-kvant xavfsizlik tizimlarining xavfsizligini oshirish.....	881
Shukhrat Toirov Abduganiyevich, Saidakhmedov Eldor Islomovich	
Global pandemiyadan keyingi davrdagi monetar siyosatning asosiy jihatlarini.....	884
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
IT xizmatlarni eksport qiluvchi korxonalarni soliqqa tortishni takomillashtirish.....	896
Jumaboyev Akmaljon Sheraliyevich	
Methods of credit to the service sphere by commercial bank.....	901
Nurmukhammedov Abdijabbar Yunusovich	
O'zbekistonda mehnat bozori infratuzilmasini samarali rivojlantirish yo'llari.....	908
Bozorov Akmal Amonovich, Shadmanov Erkin Sherkulovich	
Bojxona organlari faoliyatida bojxona menedjementi tushunchasi va uning ilmiy-nazariy asoslari	915
Mirzaxmedova Dilafruz Farxatovna, Tuxbabaev Jamshid Sharafetdinovich	
Korporativ munosabatlar ishtirokchilari o'rtasida samarali hamkorlikni tashkil etishning institutsional mexanizmlarini takomillashtirish.....	920
Ismailov Allayor Rashidovich	
Прямой маркетинг в новой цифровой реальности – эффективные стратегии прямого маркетинга для завоевания аудитории.....	929
Маматкулова Шоира Джалоловна	
O'zbekistonda soliq mamuriyatchiligini takomillashtirish orqali makroiqtisodiy barqarorlikka erishishning ustuvor yo'nalishlari	935
Valiyeva Sayyora Xushbakovna	
Green economy and international cooperation: global initiatives and agreements.....	939
Nazarova Ra'no Rustamovna, Baratov Diyorbek Fazliddin o'g'li	
Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida sanoat korxonasida ekologik hisobni rivojlantirish nazariyasi	946
Hatidje Nasirova	
Yashil moliyalashtirish va yashil obligatsiyalar	953
Maxtimova Zarafshon Olloyorovna, Ro'ziyeva Maftuna Yusufvna	
Kichik biznesning mintaqaviy iqtisodiyot samaradorligidagi o'rni va ahamiyati.....	958
Ajamilova Nigora Asametdinovna	
Aholining unumli bandligi darajasini oshirish: xalqaro maqsadlar sari qadamlar	962
Qurbonov Samandar Pulatovich	
Raqamli texnologiyalar asosida tijorat banklari faoliyatini transformatsiya qilishning o'ziga xos xususiyatlari va unga ta'sir etuvchi omillar	970
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizmning o'rni.....	975
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Tog'ayev Abror Akbar o'g'li	

MAMLAKAT IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA TURIZMNING O'RNINI

Ayubov Ilyos Iloxomovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, i.f.f.d., PhD, dotsent.

Tog'ayev Abror Akbar o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Iqtisodiyot fakulteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada mamlakatimiz turistik resurslari va ularning potensial imkoniyatlari, turistik sanoat obyektlari izohlab berilgan. Davlatimizning turizm sohasini rivojlantirish imkoniyatlari hamda turistlarni jalb qilish maqsadida amalga oshirilgan ishlar va bir nechta rivojlantirilayotgan turistik joylar va infratuzilma, tashqi investitsiyalarni jalb qilish haqida yoritilib o'tiladi va bundan tashqari Bugungi globallashuv va iqtisodiy raqobat kuchaygan sharoitda turizm sanoati nafaqat xizmat ko'rsatish sohasining muhim tarmoqlaridan biri, balki milliy daromad manbai, bandlikni ta'minlovchi va investitsiyalarni jalb etuvchi kuchli omil sifatida ko'rilmoqda. Turizm orqali yaratilayotgan qo'shimcha qiymat, valyuta tushumlari, yangi ish o'rinlari, infratuzilmaning rivojlanishi, hududiy tengsizliklarni kamaytirish va madaniy almashinuvning iqtisodiy ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: Turizm, turistik hudud, turistik xavfsizlik, turistik qiziqish, turistik industriya, aqlli shahar, yashil zona, aqlli turizm, innovatsiya, infratuzilma, tashqi investitsiyalar, milliy daromad, globallashuv.

Abstract: This article describes the tourist resources of our country and their potential opportunities, tourist industry facilities. The possibilities of developing the tourism sector of our country and the work carried out to attract tourists and several developing tourist sites and infrastructure, attracting foreign investments are highlighted, and in addition, in today's conditions of globalization and increased economic competition, the tourism industry is considered not only one of the important sectors of the service sector, but also a source of national income, a strong factor providing employment and attracting investments. The economic significance of the added value created through tourism, foreign exchange earnings, new jobs, infrastructure development, reduction of regional inequalities and cultural exchange is substantiated.

Key words: Tourism, tourist area, tourist security, tourist interest, tourist industry, smart city, green zone, smart tourism, innovation, infrastructure, foreign investments, national income, globalization.

Аннотация: В статье описываются туристические ресурсы нашей страны, их потенциальные возможности, объекты туристической индустрии. Освещены возможности развития туристического сектора нашей страны, проводимая работа по привлечению туристов, развитие ряда туристических объектов и инфраструктуры, привлечение иностранных инвестиций. Кроме того, в современных условиях глобализации и усиления экономической конкуренции туристическая отрасль рассматривается не только как одна из важных отраслей сферы услуг, но и как источник национального дохода, весомый фактор обеспечения занятости и привлечения инвестиций. Обоснована экономическая значимость добавленной стоимости, создаваемой за счет туризма, валютных поступлений, новых рабочих мест, развития инфраструктуры, сокращения регионального неравенства и культурного обмена.

Ключевые слова: Туризм, туристическая зона, безопасность туристов, туристический интерес, туристическая индустрия, умный город, зеленая зона, умный туризм, инновации, инфраструктура, иностранные инвестиции, национальный доход, глобализация.

KIRISH

Bugungi kunda jahon miqyosida eng dolzarb iqtisodiy masalalardan biri – bu davlatlar iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlash, iqtisodiy o'sish sur'atlariga erishish, ijtimoiy sohani rivojlantirish va davlat mudofaa tizimining mustahkamligini ta'minlashdan iboratdir. Biroq ko'plab davlatlar ushbu muammolarga samarali yechim topishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotida salmoqli o'rin egallagan sohalardan biri bu – turizm tarmog'i bo'lib, u iqtisodiy taraqqiyotning muhim omillaridan biri sifatida qaralmoqda.

Bugungi kunda yalpi ichki mahsulot (YalM) tarkibida turizmning 25 foizgacha bo'lgan ulushini tashkil etayotgan mamlakatlar mavjud bo'lib, bu ularning global iqtisodiy maydondagi mavqeini mustahkamlab bormoqda. Ushbu xalqaro tajriba asosida O'zbekiston Respublikasida ham turizmni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Xizmat ko'rsatish sohasida turizmning YalMdagi ulushi 4 foizdan oshib borayotgani esa soha salohiyatining jadal o'sayotganidan dalolat beradi.

Turizm sohasi iqtisodiyotda keng ko'lamli funksiyalarni bajaradi: u nafaqat iqtisodiy faollikni jadallashtiradi, balki madaniy almashinuvni ta'minlaydi, yangi ish o'rinlari yaratadi, eksport hajmini oshiradi hamda milliy daromad manbai bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, u boshqa tarmoqlarning rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Xususan, infratuzilmani yaxshilash, transport va aloqa tizimlarini modernizatsiya qilish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, investitsion muhitni yaxshilash kabi omillar turizm bilan bevosita bog'liqdir.

O'zbekiston misolida olib qaralganda, mamlakatimizda turizm salohiyati juda yuqori bo'lib, qadimiy shaharlari, boy tarixiy merosi, betakror tabiati va mehmondo'st xalqimiz tufayli yurtimizga bo'lgan qiziqish ortib bormoqda. So'nggi yillarda hukumat tomonidan amalga oshirilayotgan tub islohotlar, xususan, soddalashtirilgan viza tizimi, yangi sayyohlik yo'nalishlarining ochilishi, zamonaviy mehmonxona va xizmat ko'rsatish infratuzilmasining barpo etilishi bu tarmoqning barqaror rivojlanishini ta'minlamoqda.

Shu sababli, ushbu maqolada turizm sohasining zamonaviy iqtisodiy modeldagi o'rni va roli, uning iqtisodiyotga ta'siri, mavjud imkoniyatlar hamda mamlakatimizda bu sohaga oid olib borilayotgan islohotlarning samaradorligi tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 18-iyuldagi "Turizm to'g'risida"gi O'RQ-549-sonli1 qonunda, agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida turizmga oid qonunchilikda nazarda tutilganidan farqli qoidalar mavjud bo'lsa, ushbu hollarda xalqaro shartnoma qoidalari ustuvor qo'llaniladi [8]. Shu nuqtayi nazardan, xalqaro shartnomalarda ko'zda tutilgan islohotlar milliy qonunchilikka integratsiyalashuvi nazarda tutilmoqda.

Shkarov A.B. va Ulashev X.A. tomonidan yozilgan "Makroiqtisodiyot" darsligida O'zbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati hududlar va infratuzilmani kompleks tarzda rivojlantirishga asoslanishi ta'kidlanadi [3]. Azizov F.ning "Innovatsion turizm va raqamli infratuzilma: O'zbekiston tajribasi" nomli asarida esa "aqlli turizm" tushunchasi, raqamli texnologiyalar orqali sayyohlar uchun qulayliklar yaratish, zamonaviy infratuzilma bilan integratsiya qilish va IT yechimlarning turizm sohasidagi o'rni tahlil qilingan. Bu yondashuv maqolada ishlatilgan "aqlli turizm" va "innovatsiya" kabi kalit tushunchalarning mazmunini ilmiy jihatdan chuqurlashtiradi hamda metodologik asos yaratadi [15].

Asosiy xorijiy adabiyotlar orasida Dwyer, Forsyth va Dwyer muallifligidagi "Tourism Economics and Policy" nomli asarda turizm iqtisodiyoti, davlat siyosatining turizmga ta'siri, narx va talab mexanizmlarining iqtisodiy tizimdagi roli chuqur yoritilgan [12]. Urunbayeva Yu.P.ning "Makroiqtisodiyot" (2024) nomli asarida esa turizmning milliy iqtisodiyotga integratsiyalashuvi, iqtisodiy o'sish va makroiqtisodiy barqarorlikka qo'shgan hissasi, milliy valyutaning barqarorligi, investitsiyaviy jozibadorlik va xalqaro savdodagi o'rni batafsil yoritilgan.

Xususan, bu manbalarda turizmning bandlik darajasiga ta'siri, eksport daromadlarini oshirishdagi o'rni, turizm siyosatining strategik rejalashtirishdagi ahamiyati ochib beriladi. Ushbu yondashuvlar maqoladagi "iqtisodiy barqarorlik" va "investitsiya" kabi mavzularni nazariy va empirik jihatdan mustahkamlaydi.

2019–2025-yillarda turizmni rivojlantirishga qaratilgan Konsepsiya hamda 2030-yilgacha mamlakatni "yashil" iqtisodiyotga o'tkazish bo'yicha tasdiqlangan chora-tadbirlar bu boradagi milliy strategiyaning ustuvor yo'nalishlarini belgilab bergan. Shu bilan birga, Turkiy davlatlar tashkiloti bilan hamkorlikda turizmni rivojlantirish va yangi turizm yo'nalishlarini yaratish bo'yicha izchil ishlar olib borilmoqda. Jumladan, 2022-yilda Qo'qon shahri "Turkiy dunyoning turizm poytaxti" deb e'lon qilinib, shahar infratuzilmasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan [4].

Shuningdek, 2025-yil 3–5-aprel kunlari Samarqand shahrida o'tkazilgan "Markaziy Osiyo – Yevropa Ittifoqi" birinchi sammiti mintaqaviy hamkorlikda yangi bosqichni boshlab berdi. Ushbu sammit nafaqat tashqi

1 O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 18-iyuldagi "Turizm to'g'risida"gi O'RQ-549-sonli qonun: <https://lex.uz/uz/docs/-4428097>

siyosatning ustuvor yo'nalishlari, balki iqtisodiy, ekologik va inson kapitalini rivojlantirish nuqtai nazaridan ham muhim voqea bo'ldi. Sammitda imzolangan hujjatlar inson huquqlari, qonun ustuvorligi, atrof-muhitni muhofaza qilish va bozor iqtisodiyotini modernizatsiya qilish sohalaridagi uzoq muddatli hamkorlikni kafolatlaydi².

O'zbekiston turizm jozibadorligini oshirish borasida keng ko'lamli islohotlarni amalga oshirmoqda. Bugungi kunda mamlakatimizda 7400 dan ortiq madaniy meros obyektlari mavjud bo'lib, ulardan 209 tasi YUNESKOning Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan. Xususan, Xiva shahridagi Ichan-qal'a, Buxoro va Shahrisabz shaharlarining tarixiy markazlari, Samarqand shahrining madaniy meros yodgorliklari mamlakatimiz turizmining tayanch ustunlari hisoblanadi³.

Bundan tashqari, Andijon, Urganch va Toshkent shaharlarida madaniy-ko'ngilochar bog'lar tashkil etilgan, "Angren–Pop" temir yo'li, Buxoro, Qarshi, Shahrisabz va Xiva shaharlariga tezyurar elektrlashtirilgan poezdlar qatnovi uchun temir yo'llar qurilgan. Turizmning asosiy maqsadi – xorijiy sayyohlarni jalb etish bo'lib, "aqlli turizm" esa innovatsion texnologiyalar va "aqlli shahar" konsepsiyasi asosida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishni anglatadi [3, 5].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda asosiy manba sifatida normativ-huquqiy hujjatlar, so'nggi yillardagi ilmiy adabiyotlar, statistik byulletenlar, hukumat qarorlari va xalqaro tashkilotlarning rasmiy hisobotlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar yordamida turizmning iqtisodiy o'sishga qo'shayotgan hissasi aniq va asosli tarzda yoritiladi.

Shuningdek, boshqa usullardan ham foydalanilgan, masalan: empirik yondashuv, deskriptiv (ta'riflovchi) metod va tahliliy metod.

TAHLIL VA NATIJALAR

Turizm jozibadorligini oshirishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, aqlli turizm texnologiyalari orqali sayyohlar uchun qulay sharoitlar yaratish, resurslarni samarali boshqarish hamda barqaror rivojlanishni ta'minlash maqsad qilib qo'yilgan. Aqlli shaharlar kontsepsiyasi doirasida ko'chalar, binolar, transport tizimlari va ekologik sharoitlarni kuzatish uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalaniladi. Bu esa turizmni boshqarish bo'yicha tezkor va oqilona qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Bugungi kunda O'zbekistonning tarixiy shaharlari – Samarqand, Buxoro, Xiva va Shahrisabzda ilmiy va madaniy merosni targ'ib qilishga yo'naltirilgan seminarlar, simpoziumlar va konferensiyalar tashkil etilmoqda. Shu bilan birga, ziyorat turizmini rivojlantirish, yangi sayohat marshrutlarini ishlab chiqish va ularni raqamli platformalarda ilgari surish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda.

Turkiy davlatlar tashkiloti bilan hamkorlikda yaratilayotgan zamonaviy turizm platformalari esa mintaqaviy integratsiyani kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Ushbu platformalar tashkilotning rasmiy veb-sahifalari bilan integratsiya qilinib, umumiy axborot almashinuvi va sayyohlar uchun qo'shimcha qulayliklar yaratmoqda. Bu esa O'zbekistonning turizm sohasidagi raqobatbardoshligini oshiradi.

Turizm sohasining rivojlanishi yangi ish o'rinlarining yaratilishini ta'minlab, iqtisodiy o'sish va barqaror taraqqiyotning asosiy omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Xususan, mehmonxona va turistik infratuzilmaning kengayishi – yangi mehmonxonalar, kurortlar, motel va boshqa xizmat obyektlarining qurilishi orqali yuzlab ish o'rinlarining paydo bo'lishiga sabab bo'lmoqda.

Yaratilayotgan ish o'rinlari, asosan, mehmonxona xizmatlari, ma'muriy xizmatlar, tozalik, xavfsizlik, texnik xizmat ko'rsatish, restoran va umumiy ovqatlanish sohalar bilan bog'liq bo'lib, shu sohada malakali kadrlar bo'yicha talab ortmoqda. Xususan, oshpazlar, barmenlar, ofitsiantlar va boshqa xizmat ko'rsatuvchi mutaxassislariga bo'lgan ehtiyoj turizm rivojlanishi bilan bevosita mutanosib ravishda oshmoqda.

Shu tarzda, turizm sohasi O'zbekiston iqtisodiyotida nafaqat xizmatlar sektorining kengayishi, balki bandlik, infratuzilma rivoji va investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish orqali ham ijobiy o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. (1-jadval, 1-rasm)

1-jadval. 2024-yilning 10 oyi davomida O'zbekistong kelgan turistlar soni:

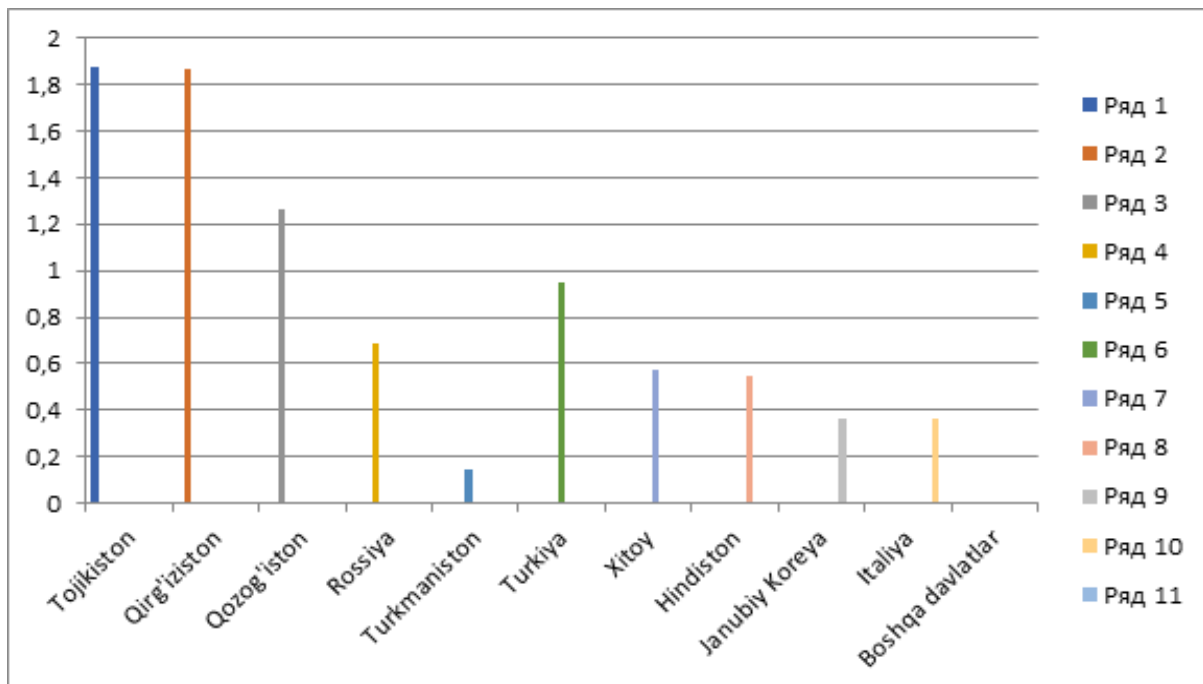
Davlat	Turistlar soni (ming nafar)
Tojikiston	1 878,5
Qirg'iziston	1 870,3
Qozog'iston	1 267,5

² Gazeta.uz sayti .<https://www.gazeta.uz/oz/2025/03/17/scf/>

³ O'zbekiston Respublikasi milliy statistika qo'mitasi. stat.uz/uz/

Rossiya	686,7
Turkmaniston	145,0
Turkiya	95,7
Xitoy	57,7
Hindiston	55,9
Janubiy Koreya	36,5
Italiya	36,3
Boshqa davlatlar	366,6

1-rasm. 2024-yilning 10 oyi davomida O'zbekistonga kelgan turistlar soni⁴.

Bundan tashqari, 2024-yilning yanvar—may oylarida esa 2,8 milliondan ortiq turist kelgan, bu o'tgan yilning mos davri bilan solishtirganda 9,6% ga oshganini ko'rsatadi. O'zbekiston fuqarolari uchun vizasiz rejim joriy qilingan mamlakatlar soni 2020-yildan boshlab 86 taga yetgan. Shuningdek, O'zbekiston fuqarolari uchun 10 ta mamlakat bilan ikki tomonlama vizasiz tartib o'rnatilgan: Qirg'iziston (60 kungacha), Tojikiston (30 kungacha), Ozarboyjon, Armaniston, Belarus, Gruziya, Qozog'iston, Moldova, Rossiya va Ukraina kabilar shular jumlasidandir.”⁵

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mamlakatda turizm sohasini rivojlantirmasdan turib iqtisodiy barqarorlikka erishish va uzoq muddatli taraqqiyotni ta'minlash murakkab kechadi. Zamonaviy global iqtisodiy sharoitda ko'plab rivojlangan mamlakatlar – jumladan, Birlashgan Arab Amirliklari, Turkiya va boshqa davlatlar turizm tarmog'ini strategik yo'nalish sifatida rivojlantirib, iqtisodiy o'sishga erishmoqdalar. O'zbekiston ham mazkur tajribalardan foydalanib, milliy an'ana va qadriyatlarni saqlagan holda, jahon andozalariga mos infratuzilma va xizmatlar tizimini yo'lga qo'yishi zarur.

Mamlakat turizm jozibadorligini oshirmasdan turib xorijiy sayyohlar oqimini ko'paytirish qiyin. Turizm sohasining izchil rivoji esa iqtisodiy o'sishning davomiyligini va tizimlilikni taqozo etadi. Shu bois, mavjud islohotlarni yanada chuqurlashtirish, jumladan, turistik infratuzilmani takomillashtirish, raqamli xizmatlarni kengaytirish, ichki va tashqi marketing faoliyatini kuchaytirish lozim.

O'zbekistonda turizmni rivojlantirish maqsadida muntazam o'tkazilayotgan xalqaro sammitlar va konferensiyalar mamlakatning global turizm bozoridagi mavqegini mustahkamlashda muhim rol o'ynamoqda. Ushbu tadbirlar nafaqat turizm sohasining rivojlanishiga, balki O'zbekistonning iqtisodiy salohiyatini jahon

⁴ Manba: Ushbu jadval O'zbekistonning Respublikasining milliy statistika qo'mitasining rasmiy sahifasidan olingan . stat.uz/uz/.

⁵ O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi rasmiy veb-sayti: <https://uzbektourism.uz>

miqyosida tanitishga, xorijiy investitsiyalarni jalb etishga va yangi hamkorlik aloqalarini shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Xususan, O'zbekistonda bo'lib o'tgan va kelgusida o'tkazilishi rejalashtirilgan xalqaro turizm sammitlari mamlakatda turizm infratuzilmasini yaxshilash, xizmatlar sifatini oshirish, yangi turistik yo'nalishlarni ochish hamda madaniy merosni saqlash kabi muhim global vazifalarni hal etishga zamin yaratmoqda.

Bunday sammitlar O'zbekistonni jahon turizmi uchun jozibador va barqaror maskan sifatida tanitishda, boshqa davlatlar bilan turizm sohasida tajriba almashish, ilg'or texnologiyalarni joriy etish, ekologik barqarorlikni ta'minlash kabi masalalarda xalqaro hamkorlikni kengaytirishga imkon yaratmoqda. Natijada, turizm sohasi mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Bugungi kunda O'zbekistonda turizmning yangi tarmoqlari – madaniy turizm, ekoturizm, sog'lomlashtirish va sog'lom turizm yo'nalishlari rivojlanmoqda. Bu esa mamlakat iqtisodiyoti uchun yangi imkoniyatlar va diversifikatsiyalashgan yo'nalishlarni shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, turizmni barqaror rivojlantirishda madaniy va tabiiy merosni saqlash, ekologik muvozanatni ta'minlash, ijtimoiy tenglik va inkluzivlik kabi tamoyillarga alohida e'tibor qaratilishi zarur.

O'zbekistonning global turizm tarmog'iga integratsiyalashuvi nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki xalqaro maydonda mamlakat imijini mustahkamlashga, xalqaro aloqalarni rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Bunday yondashuvlar mamlakat raqobatbardoshligini oshirish va uni jahon miqyosida tanitishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni, 12.09.2023, <https://lex.uz/ru/docs/-6600413>
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 180 b.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika bosh boshqarmasining rasmiy sayti, <https://www.stat.uz>
4. Shakarov A.B., Ulashev X.A. Makroiqtisodiyot: Darslik. – Samarqand: "SamDCHTI" nashriyoti, 2024. – 334 bet.
5. L.N. Xalikova, I.I. Ayubov, Z.U. Shodmonova, U.N. Normurodov. Xavfsizlik va texnologiya. O'quv qo'llanma. – Samarqand: Samqarqand iqtisodiyot va servis instituti, "STEP-SEL" MCHJ nashriyoti, 2024. – 308 bet.
6. Yu.P. Urumbayeva. Makroiqtisodiyot. Darslik. – Samarqand: Samqarqand iqtisodiyot va servis instituti, "STEP-SEL" MCHJ nashriyoti, 2024. – 356 bet.
7. M.M. Muhammedov, J.R. Zaynalov, U.N. Normurodov, I.I. Ayubov, Y.M. Halikov va boshqalar. – Samarqand: Samqarqand iqtisodiyot va servis instituti, "STEP-SEL" MCHJ nashriyoti, 2022. – 520 b.
8. G. Saitov. Turizm va milliy iqtisodiyot. – Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti, 2021. – 156–160 bet.
9. Azizxo'jayev A.A., Shodmonova Z.U. Turizm iqtisodiyoti. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022. – 284 b.
10. World Tourism Organization (UNWTO). Tourism and Economic Development: A Global Perspective. – Madrid: UNWTO Publications, 2020.
11. Prezident.uz yoki gov.uz saytlarida e'lon qilingan rasmiy bayonotlar.
12. Dwyer L., Forsyth P. International Handbook on the Economics of Tourism. – Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2006.
13. Saitov A.G. Turizm va milliy iqtisodiyot. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021. – 156–160 bet.
14. L.N. Xalikova. Iqtisodiy ta'limotlar tarixi. – Samarqand: Samqarqand iqtisodiyot va servis instituti, "STEP-SEL" MCHJ nashriyoti, 2024. – 450 b.
15. Azizov F. Innovatsion turizm va raqamli infratuzilma: O'zbekiston tajribasi. – Toshkent: Innovatsion rivojlanish vazirligi nashriyoti, 2021.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

